



Anton Tšehov

LOKKI

Opettajien paketti

Paketin toimitus:

Terhi Davies, Tampereen lyseon lukio / äidinkieli ja kirjallisuus

Heini Järvinen, Kangasalan lukio / kuvataiteet

Marja Leena Koli, Tampereen lyseon lukio / äidinkieli ja kirjallisuus

Soile Mäkisalo, Tampereen lyseon lukio / äidinkieli ja kirjallisuus

Elisa Nordström, Tredu / sosiaali- ja terveysala

Johanna Toivanen, Tredu / matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Lokki on venäläisen kirjailijan Anton Tšehovin nelinäytöksinen näytelmä, joka on kirjoitettu vuosina 1895-96. Se esitettiin ensimmäisen kerran vuonna 1896 Aleksanterin teatterissa Pietarissa. *Lokki*-näytelmä on käännetty useita kertoja englanniksi, ja sitä esitetään jatkuvasti erityisesti Yhdysvalloissa ja Britanniassa. Lokki käsittelee mm. sukupolvien välisiä ristiriitoja, rakkautta, menestystä ja elämänpettymystä. Tšehov muutti näytelmillään teatteria nostamalla keskeiseksi henkilöiden puheen ja vuorovaikutuksen. *Lokki* on klassikonäytelmä, ja siinä on nähty yhtymäkohtia Shakespearen näytelmään *Hamlet*, joka myös puhuttelee yhä nykyajan yleisöä.

Tämän oppimateriaalin tavoitteena on syventää esityksen katsomiskokemusta ja herättää ajatuksia ja keskustelua ryhmän kesken teatterielämyksestä. Tehtävät soveltuvat niin yläkoulun, ammattiopiston kuin lukion opiskelijoille. Tehtäviä voi käyttää mm. äidinkielen, kuvataiteiden, psykologian ja yhteiskuntaopin kursseilla. Toisen asteen koulutukseen materiaalia voi hyödyntää monipuolisesti eri ammattialojen näkökulmasta (teatteri eri ammattilaisten työyhteisönä ja elämysten tuottajana).

KÄYTTÖVINKKEJÄ: Paketti sisältää tehtäviä, joita voidaan tehdä ennen esitystä ja esityksen jälkeen. Paketissa on runsaasti materiaalia, ja tarkoitus on, että poimitte sieltä ryhmälenne sopivimmat. Voitte myös vapaasti varioida tehtäviä, valita niille teemanne kannalta sopivan käsittelyjärjestyksen tai vain käyttää niitä oman inspiraationne lähteenä. Teillä on täysi vapaus myös tehtävien toteutustavassa. Voitte suosia esimerkiksi ryhmäkeskusteluja tai hyödyntää paketin aineistoa erilaisten tekstilajien kirjoittamiseen. Hyvää teatterimatkaa!

Voitte tutustua ennen teatteriin tuloa teatterietikettiin

<http://www.tampereenteatteri.fi/fi/yleisotyo/teatterietiketti/>

Tehtäväpaketin rakenne:	sivu
I TŠEHOVIN ARKINEN AVARUUS – taustatietoa	2
II ELÄMÄ HUKASSA? – keskustelu- ja kirjoitustehtäviä	4
III LINNUT LAULAVAT – mediatehtäviä	6
IV LOKKI JA LAUKAUS! – esityksen visuaalinen symboliikka	7
Liitteet:	
SYNOPSIS	10
HENKILÖASETELMA	13

I TŠEHOVIN ARKINEN AVARUUS

Taustatietoa

1. Kirjailija Anton Tšehov

Anton Pavlovitš Tšehov syntyi Taganrogin satamakaupungissa vuonna 1860 viisilapsisen kauppiasperheen toiseksi vanhimpana poikana ja kuoli vuonna 1904 matkalla Saksassa.

Perheen konkurssista ja Moskovaan muutosta huolimatta Tšehov sai käydä lyseon loppuun Taganrogissa. Muutettuaan myös itse Moskovaan hän aloitti lääketieteen opinnot yliopistossa ja rahoitti köyhtynyttä perhettään kirjoittamalla novelleja lehtiin. Hän valmistui lääkäriksi vuonna 1884 ja toimi ammatissaan Moskovan ympäristössä. Samana vuonna julkaistiin hänen ensimmäinen novellikokoelmansa, ja vuonna 1887 hänen ensimmäinen näytelmänsä *Ivanov* esitettiin Moskovassa.

Jo nuoren Tšehovin elämäkokemus antoi runsaasti aineksia kirjoittamiseen. Ollessaan apulaisena isänsä kaupassa hän joutui tekemisiin monenlaisten kaupunkilaisten kanssa. Matkoilla isoisän luo maalle hän sai aineksia maaseudulle sijoittuviin novelleihinsa. Seuraavaksi Moskova, suurkaupunki, tarjosi hänelle sekä yliopisto- että taidemaailman kontakteja. Hän oli tekemisissä aikansa suurten venäläisten kirjailijoiden, kuten Leo Tolstoin ja Maksim Gorkin, kanssa. Keskeisiä maailmankuvan avartajia olivat hänen matkansa Sahalinin saarelle ja Länsi-Eurooppaan: Ranskaan, Saksaan, Itävaltaan ja Italiaan. Hänellä oli erinomainen näkömuisti ja havainnointikyky.

Vuonna 1892 Tšehov osti Melihovon tilan Moskovan läheltä ja jatkoi lääkärintoimintaan toimien mm. nälänhädän ja koleran torjumiseksi. Hän sairastui itse tuberkuloosiin, kuten yksi veljistäänkin. Kun heidän isänsä kuoli, Tšehov rakennutti talon Jaltalle ja muutti sinne loppuvuosiin.

Moskovan Taiteellinen Teatteri perustettiin vuonna 1898. Tšehov tutustui sen nuoreen näyttelijättäreen Olga Knipperiin, jonka kanssa hän avioitui ja ehti olla naimisissa neljä vuotta.

Sairaudestaan huolimatta Tšehov oli kirjallisesti tuottelias. Hänen neljä tunnetuinta näytelmäänsä, *Lokki*, *Kolme sisarta*, *Vanja-eno* ja *Kirsikkapuisto*, syntyivät hänen viimeisinä elinvuosinaan, samoin lukuisat novellit.

2. Lokki on avara näytelmä

Lokki perustuu tositaipaukseen, kun eräs naimisissa oleva kirjailija rakastuu nuoreen, kauniiseen näyttelijättäreen ja kokee lyhyen romanssin tämän kanssa. Näytelmää pidetään myös satiirisena kannanottona uuden kirjallisen koulukunnan symbolistiseen, hämärään tyyliin; näytelmässähän on menestyneen kirjailijan ja nuoren aloittelijan keskusteluja.

Lokki esitettiin ensimmäisen kerran vuonna 1896 Aleksanterin teatterissa Pietarissa. Yleisö koki esityksen sekavin tuntein: näytelmä ei ollutkaan komedia eli hauska ja viihdyttävä, vaan toi dialogeissa esiin monia elämänpettymyksen teemoja. Ensiesitys epäonnistui, mutta näytelmä sai myöhemmin kiitosta. Pari vuotta myöhemmin *Lokki* oli suuri menestys Moskovan Taiteellisessa Teatterissa, jossa sen ohjasi Konstantin Stanislavski, myöhemmin merkittävä teatteriteoreetikko ja näyttelijäntuon uudistaja.

Lokki-näytelmä on käännetty moneen kertaan englanniksi, ja sitä on esitetty jatkuvasti näyttämöillä, erityisesti Yhdysvalloissa ja Britanniassa. Siinä on nähty yhtymäkohtia Shakespearen näytelmään *Hamlet*, joka myös puhuttelee yhä nykyajan yleisöä. Tšehov on muuttanut näytelmillään teatteria siten, että hän on nostanut keskeiseksi henkilöiden puheen ja vuorovaikutuksen. Dramaattisimmat tapahtumat käyvät ilmi joko henkilöiden dialogista tai näyttämön takaa kuuluvista ääniefekteistä: kuuluu laukaus, surmasta puhutaan mutta sitä ei näytetä. Kirjailija luottaa siihen, että katsoja ymmärtää ja tekee omia tulkintojaan, jopa niin, että ymmärtää komediaksi näytelmän, joka päättyy traagisesti.

Lokki on tematiikaltaan avara: on vastaamattomia ja pettymystä tuottavia rakkaudentunteita, kateutta, pinnallista menestystä ja siitä riippuvuutta, taiteilijuuden, vanhemmuuden ja vanhenemisen ongelmia, rahapulaa, yleistä masentuneisuutta ja elämänpettymystä. Elämä on näennäisen miellyttävää: ollaan maalla, eletään kuin aateliset palvelijoiden palveltavina, nautitaan kesäisestä luonnosta, ongitaan, pelataan pelejä, luetaan kirjoja, näytellään. Pinnanalaiset jännitteet nousevat kuitenkin esiin ja saavat aikaan dramaattisia ratkaisuja näytelmän nuorten ihmisten elämässä.

3. Tšehovin vaikutus teatteriin

Näytelmäkirjailijana Tšehov ei noudattanut aikakauden teatteriperinteitä lajityypin eikä draamallisten piirteidenkään osalta. Hän on nimennyt *Lokki*-näytelmän komediaksi, vaikka se tragedian tapaan päättyy keskeisen henkilön kuolemaan. Tšehovin tarkoitus ei ollut tehdä henkilöä naurettavaksi, vaan hän on ilmaissut, että halusi kuvata elämää sellaisena kuin se on. Elämään kuuluu naurettavuutta ja innostusta, karkeutta ja surumielisyyttä, arkipäiväisyyttä ja salaperäisyyttä. Näitä ominaisuuksia ilmentää näytelmän dialogi. Katsojan tehtävä on katsoa, kuunnella ja tulkita. Siinä mielessä Tšehovin kaikki näytelmät ovat nykyaikaisia: luottamus katsojaan on suuri. Dramaattiset tapahtumat sijoittuvat usein näyttämön ulkopuolelle. Niistä saadaan tietää dialogin tai ääniefektin, kuten laukauksen, avulla.

Näyttelijältä tällainen näytelmä edellytti uudenlaista tyyliä näytellä. Rooli piti sisäistää ja näytellä luonnollisesti. Moskovan Taiteellisen Teatterin perustaja Konstantin Stanislavski kehitti näyttelijäntyöstä omaa teoriaansa, jolle on ominaista psykologinen realismi, näyttelijän tukeutuminen tunnemuistiinsa. Stanislavskin ajatukset ovat vaikuttaneet suuresti näyttelijäntyön uudistumiseen sekä Venäjällä ja Euroopassa että Yhdysvalloissa. Liioitteleva ja teennäinen äänenkäyttö, mimiikka ja toiminta eivät kuuluneet tšehovilaiseen draamaan. Näytökset eivät etene aristotelisen draaman kaaren mukaan siten, että konfliktin mutkistumisen kautta edettäisiin kliimaksiin, peripetiaan ja loppuratkaisuun. *Lokki*-näytelmässä konfliktit ovat elämää: jotkut niistä ratkeavat, lopullisestikin, mutta useimpien kanssa henkilöt vain jatkavat elämäänsä.

Lähteet:

Hingley, Ronald, Venäjän kirjallisuus ja yhteiskunta 1825–1904. Otava, 1975.

Laffitte, Sophie, Anton Tšehov itsensä kuvaamana. Weilin + Göös, 1963.

Troyat, Henri, Anton Tšehov. WSOY, 1987.

II ELÄMÄ HUKASSA?

Keskustelu- ja kirjoitustehtäviä

1. Teatterissa katsojana

- a) Ota selvää, miten teatteri on muuttunut historiansa aikana? Mikä merkitys teatterilla on ollut ihmisten elämässä ennen ja on nyt?
- b) Vertaile mielessäsi teatteria ja elokuvia; miten ne eroavat toisistaan? Mitkä tekijät vaikuttavat, että ihmiset viihtyvät teatterissa? Ovatko asiat samoja kuin elokuvateatterissa?
- c) Oletko itse ennen käynyt teatterissa? Koska kävit ja millainen kokemus se oli?
- d) Minkälaisia ennakkokäsityksiä sinulla on teatteriin liittyen? Miten teatteriesitykseen tulisi mielestäsi valmistautua?
- e) Kenelle voisit suositella teatterissa käyntiä? Onko hyvä asia, että koulut vievät opiskelijoita teatteriin, mikä merkitys sillä on?
- f) Mitä mieltä olet, voiko teatterissa käyminen auttaa vaikeissa elämäntilanteissa selviytymisessä? Voiko se viedä ajatukset muualle, antaa toivoa tai voimia? Mitkä tekijät auttavat sinua itseäsi selviytymään arjessa?

2. Tiedonhankintatehtäviä

- a) Etsi tietoa Anton Tšehovista.
- b) Etsi tietoa *Lokin* kirjoitusajan kaunokirjallisesta tyyliuunnasta.
- c) Etsi tietoa Tampereen Teatterin *Lokin* ohjaajasta ja näyttelijöistä.
- d) Etsi tietoa Tampereen Teatterista.

Tiedonhankintatehtävän tulokset voidaan purkaa esimerkiksi lyhyehköissä suullisissa ryhmäesityksissä ennen esitystä tai niistä voidaan tuottaa PowerPoint-esitys, joka jaetaan SlideSharessa <http://www.slideshare.net/>, tai vastaavasti Prezi-esitys <http://prezi.com/>

3. Linnut ja luonteet

Seuraavien tehtävien pohjaksi voi lukea katkelman Heli Laaksosen lokin elämästä kertovasta runosta *Lokki* ja etsiä lintuja koskevia uskomuksia eri tietolähteistä.

(...)
Hän saa
huutta ja remut
Hän saa
valvot yökaure
Hän saa
maatta aamukymmene
taik olla makkamat
hän saa sekotta paika
riipi-raapi
hän saa uir maauimalas
ilma housui
hän saa
puhu ruak suus.
(...)

- a) Millainen lintu lokki on? Mitä ajatuksia lokista lintuna sinulle tulee?
- b) Ota selvää mitä linnut symboloivat yleisesti? Mitä muita symboleita sinulle tulee mieleen?
- c) Mitä lintuja näytelmän henkilöt voisivat olla? Mikä lintu itse olisit? Perustele.

4. Esityksen tunnelma ja roolihenkilöiden tunteet

- a) Millainen tunnelma mielestäsi *Lokki*-esityksessä on?
- b) Mitä roolihahmojen tunteita tunnistat? Onko tarina mielestäsi surullinen? Perustele mielipiteesi.

5. Menestys

- a) Miten menestys tuodaan näytelmässä esiin?
- b) Mikä on mielestäsi elämässä menestymistä? Onko elämässä menestyminen tärkeää?
- c) Pohdi, millaista menestymistä itse haluat elämältäsi.

6. Oman tien löytäminen

a) Seuraa näytelmän henkilöitä ja mieti heidän persoonallisuuksiaan ja luonteenpiirteitään. Kuka sinusta on kiltein, kuka eniten johdateltavissa, kuka tarkkailija, kuka valtahahmo? Kehen samaistut eniten? Kuka voisi olla lähinnä itseäsi, miksi?

b) Mitä esteitä ja haasteita näytelmän nuorten uratoiveiden eteen nousee?

c) Millaisia haasteita ja esteitä nuori voi nykyaikana kohdata uranvalinnan suhteen? Mieti esimerkkejä. (Mahdollisia ongelmia voivat olla mm. suvun vastustus, taloudellinen tilanne, perheen perustaminen tai epätavalliset ammattihaaveet: poika haluaa balettitanssijaksi, tyttö metsuriksi.)

d) Keskustelkaa pienryhmissä omista uratoiveistanne. Mitä vaikeuksia voit työurallasi kohdata? (mm. muuttamiset, lomautukset, työilmapiirin vaikeudet) Voitko itse vaikuttaa niihin?

e) Mieti näyttelijän/kirjailijan ammattia. Minkälaista olisi mielestäsi olla näyttelijä/kirjailija? (Helppoa, vaikeaa, antoisaa, raskasta, aikataulutettua? Ammattiteatterissa näyttelijä tekee kaksiosaista työpäivää, harjoitukset/esitys n. klo 11–15 ja 18.3–22. Työtä on kuusi päivää viikossa, vain sunnuntai on vapaapäivä. Kirjailija valitsee itse työaikansa ja -tapansa.)

7. Eletty elämä

a) Mieti itseäsi vuosikymmenten päästä. Minkälaisia valintoja olet tehnyt, mitä elämäsi on pitänyt sisällään, oletko tehnyt liikaa myönnytyksiä ja kompromisseja vai oletko elänyt oman näköistä elämääsi? Esimerkiksi eläkkeelle siirtyessäsi: oletko elämäsi tyytyväinen, millainen vanhus olet? Pohdi, miten omaan elämään voi vaikuttaa.

b) Kuvittele omat 80-vuotissyntymäpäiväjuhlasasi. Sinulle pidetään puhe; mitä siinä sanotaan? Kirjoita puhe.

c) Ovatko näytelmän vanhemmat roolihenkilöt tyytyväisiä elettyyn elämäänsä. Kerro esimerkkejä.

III LINNUT LAULAVAT

Mediatehtäviä

* **Lupa sosiaalisen median käyttöön:** Jos alle 18-vuotiaat opiskelijat käyttävät sosiaalisen median välineitä oppimistehtäviin, opettajan on huolehdittava siitä, että tarvittava lupa saadaan huoltajilta.

Sosiaalisen median lupa (Tampereen kaupunki, toisen asteen koulutus):

<http://tvt.tampereenseutu.fi/@Bin/758025/Suostumus+tunnusten+luomiseksi+sosiaalisen+median+palveluihin+opetuksessa+ja+opiskelussa.docx>

1. Uutisaiheita

Jakautukaa muutaman hengen ryhmiin. Pohtikaa, mitkä tapahtumat näytelmässä olisivat uutisen arvoisia. Kun olette löytäneet riittävästi tapahtumia, jakakaa jokaiselle ryhmälle oma media esim. YLE:n uutislähetys, Helsingin Sanomat, pieni paikallislehti, Facebook, Twitter, iltapäivälehti, 7 päivää, tosi-tv, saippuaopera. Tämän jälkeen jokainen ryhmä muokkaa tapahtumista omaan kontekstiinsa sopivia otsikoita, lööppejä, uutisia. Tehtävästä tulee hieman erilainen, jos kukin ryhmä valitsee eri näkökulman (äiti, ulkopuolinen,

kokija itse). Tämän tehtävän avulla päästään pohtimaan julkisuuden ja sen eri ilmenemismuotojen merkitystä.

2. Lokkibloggaus (katso: Lupa sosiaalisen median käyttöön*)

a) Tutki internetistä löytämiäsi blogikirjoituksia, joissa käsitellään Tšehovin *Lokki*-näytelmää. Mitä tietoja saat näytelmästä? Millaisia ennako-odotuksia ne herättävät?

b) Luo itsellesi blogi. Vaihtoehtoisesti voidaan kirjoittaa opettajan luomaan blogiin joko työryhmissä tai vaikkapa pareittain.

c) Kirjoita blogiisi teksti, jossa erittelet teatterikokemustasi näytelmän katsomisen jälkeen. Voit kirjoittaa myös arvostelun, jota varten sinun on selvitettävä arvostelutekstin tyyli ja rakenne.

d) Linkitä omaan blogiisi *Lokki*-näytelmän arvosteluja sanomalehtien internetsivuilta.

e) Lue muiden ryhmäsi jäsenten blogeja opettajan antamien ohjeiden mukaan ja kommentoi niitä. (Opettaja antaa aikataulun ja ohjeen, kuinka monta kommentointia tehdään.)

3. Facebook ja Twitter (katso: Lupa sosiaalisen median käyttöön*)

a) Tutustu Tampereen Teatterin Facebook-sivuun. Etsi Facebookista *Lokki*-näytelmän päivityksiä.

b) Kommentoi näytelmää tai tykkää siitä Facebookissa.

c) Twiittaa näytelmän väliajalla tunnelmiasi näytelmän tiimoilta.

4. Youtube ja Vimeo (katso: Lupa sosiaalisen median käyttöön*)

a) Etsi Youtubesta ja Vimeosta videoleikkeitä, jotka käsittelevät *Lokkia* tai Anton Tšehovia (englanniksi The Seagull, Anton Chekhov).

b) Linkitä videot blogiisi tai valitse niistä mieleisesi, jotka vinkkaat ryhmällesi. Videoleikkeitä ei voi katsoa oppitunnilla tekijänoikeussyistä, mutta yksityisesti niiden katsominen on mahdollista. Videoita voidaan käyttää keskustelun pohjana.

IV LOKKI JA LAUKAUS!

Esityksen visuaalinen symboliikka

Monet konkreettiset visuaaliset valinnat näyttämöllä perustuvat symboliarvojen tunnistettavuuteen. Teemojen, sanoman ja tunnevaikutelmien ymmärrettävyyttä avataan katsojalle myös lavastuksen, puvustuksen ja maskeerauksen avulla.

Seuraavat tehtävät voi tehdä yksin tai ryhmissä, kuvallisesti, keskustellen tai kirjallisesti.

1. Symbolimerkitykset

Pohdi näytelmässä esiintyvien asioiden merkityksiä ja perustele näkemyksesi.

Aloita yhdistämällä vasemmassa sarakkeessa luetellut asiat oikean sarakkeen tulkintoihin ja symbolimerkityksiin. Sopivia tulkintoja voi löytyä useita ja sama tulkinta voi sopia eri asioihin. (Oikean sarakkeen asiat voi jakaa ryhmän pohdittavaksi.)

ELÄVÄ LOKKI	vapaus, vastuu, välttämättömyys
KUOLLUT LOKKI	puhtaus, viattomuus, nuhteettomuus, vilpittömyys, totuus
LINTU	uusi alku, kasvu, sivistäminen, sisäinen elämä
SIIVET	suru, kaiho
LENTÄMINEN	menestys, saavuttaminen, kokoaminen
TAIVAS	voima, mahdollisuus
VALKOINEN	välinpitämättömyys
PUNAINEN	toivo, toiveajattelu, onnellisuus
MUSTA	kärsimys, epäonni, kuolema
JÄRVI	sattuma, muutos, nopeus
RANTA	sielu, tietoisuus, korkeampi tahto, viestin välittäjä
KUU	rakkaus, paratiisi, tuonpuoleinen
YÖ	herkkyys, haavoittuvaisuus
PÄIVÄ	vaara, pelko, ahdistus
KUOLEMA	ehdottomuus, kunnia, tietämättömyys, synkkyys
PUUTARHA	toimettomuus, otteettomuus, joutilaisuus
UKKONEN	tahto, tahdonvoima, uskallus
MYRSKY	matka, opintie, elämänkoulu
ÄITI	kateus, mustasukkaisuus, marttyyriys
TYHJYYS	omanarvontunto, elämänvoima, pyhyys

2. Haaveet ja pyrkimykset

a) Mitä roolia *Lokki*-näytelmässä näyttelisit mieluiten? Miksi? Mitä arvoja ja millaista luonnetta valitsemasi rooli edustaa?

b) Suunnittele rooliasu, joka kuvastaa henkilösi haaveita ja pyrkimyksiä parhaiten. Kiinnitä huomiota asun kokonaisuuteen ja yksityiskohtiin, väreihin ja materiaaleihin, kampauksiin, kasvonpiirteisiin, meikkeihin, maskeihin, mahdollisiin koruihin ja muihin asusteisiin.

3. Ura

a) *Lokki*-näytelmän alussa kokoonnutaan katsomaan Treplevin käsikirjoittamaa näytelmää. Ideoi tähän esitykseen sopiva lavastus, tila, rakenne, huone tai puutarha, joka symbolisoi Treplevin kolkkoa näkemystä tulevaisuuden todellisuudesta, missä ei vielä ole saavutettu aineen ja sielun harmoniaa. Miten konkretisoi kylmyyttä, tyhjyyttä, ihmisen ikävää, kauhua ja pelkoa paholaisesta? Miten visualisoi tähän tilaan kerran sadassa vuodessa kaikuvan maailmanyksyden hengen äänen, jota kukaan ei kuule?

b) Vertaa omia ideoitasi näytelmän lavastajan ratkaisuihin.

4. Rikkaus, köyhyys ja onnellisuus

a) Aineellinen ja aineeton vauraus eivät aina kulje käsi kädessä. Miten puvustuksessa ja maskeerauksessa on yhdistetty rahan puute ja mielen hyvyys? Entä kitsaus ja varallisuus? Miten henkilöiden onnellisuus näkyy heidän ulkoisessa olemuksessaan?

5. Ihmissuhteet ja raha

a) Mitä olisi voinut tapahtua, jos Treplevistä ja Ninasta olisi tullut onnellinen pari? Olisivatko lokki ja sen edustamat arvot ja henkilöt vahingoittuneet? Kirjoita kertomukselle vaihtoehtoinen loppu, johon lokki liittyy olennaisesti. Miten lokin symboliarvo muuttuu?

Lokin synopsis

I näytös

Näyttämökuva avautuu, lavalla Maša ja opettaja Medvedenko: käy ilmi, että Medvedenkon rakkaus jää ilman vastarakkautta Mašalta.

Sorin ja Treplev tulevat; Sorin, maatilan omistaja ja vanhus, valittaa elämäänsä sisarenpojalleen, joka esittelee enolleen näytelmänsä ulkonäyttämöä. Pohtivat myös Irina Arkadinan (sisar, äiti) mielenliikkeitä. Nina saapuu, viettää romanttisen hetken Treplevin kanssa.

Polina Andrejevnan ja tohtori Dornin ongelma on sama kuin muillakin pareilla: toinen osapuoli ilmaisee rakkauttaan, toinen ei; Polina arvostelee sitä, että miehet ihailevat näyttelijätär Irina Arkadinaa.

Yleisö saapuu katsomaan näytöstä. Kun Nina alkaa esittää Treplevin näytelmää, Irina Arkadina huomauttelee kaikenlaista jatkuvasti, jolloin Treplev keskeyttää esityksen suuttuneena ja poistuu.

Sorin puolustaa Trepleviä ja paheksuu sisartaan, joka osoittaa tyytymättömyyttään poikaansa kohtaan. Irina Arkadina katuu, että on loukannut poikaansa. Maša lähtee Treplevin perään. Arkadina esittelee Ninan kirjailija Trigorinille, joka osoittaa tälle kiinnostusta.

Muiden poistuttua Dorn jää ja Treplev palaa; Dorn kannustaa Trepleviä jatkamaan kirjoittamista ja menemään äitinsä luo. Kun Treplev on poistumassa, Maša tulee; Treplev loukkaa häntä. Maša tunnustaa Dornille rakastavansa Trepleviä ja ilmaisee epätoivonsa.

II näytös

Keskeiset henkilöt, paitsi Treplev ja Trigorin, viettävät aikaa puistossa, lukevat ääneen Maupassantin kirjaa, keskustelevat naisen nuorekkuudesta, ikääntymisestä, terveydestä ja elämäkokemuksesta.

Arkadina haluaisi kaupunkiin, mutta tilanhoitaja Šamrajev ei anna hevosia.

Muiden poistuttua Polina anelee Dornia ottamaan hänet luokseen samalla valittaen miehensä käytöstä, mutta Dorn torjuu ajatuksen.

Kun Polina ja Dorn poistuvat taloon, Nina tulee, samoin Treplev ammutun lokin kanssa, jonka laskee Ninan jalkojen juureen sekä viittaa itsemurha-aikeeseen.

Treplev kritisoi Ninaa voimakkaasti ja poistuu; tilalle tulee Trigorin, jolle Nina osoittaa ihailuaan.

Pitkissä monologeissa Trigorin kuvaa kirjoittamistaan ja menestystään sekä paljastaa, että suhtautuu myös Ninaan kertomuksen materiaalina; Nina on kuin ammuttu lokki.

III näytös

Epätoivoinen Maša kertoo Trigorinille rakkaudestaan Trepleviä kohtaan, mutta kertoo menevänsä naimisiin opettaja Medvedenkon kanssa.

Käy ilmi, että Treplev on ampunut itseään ja aikoo haastaa Trigorinin kaksintaisteluun.

Nina tulee paikalle ja antaa Trigorinille medaljongin muistoksi itsestään; Trigorin sanoo muistavansa Ninan valkeapukuisena, vierellään valkea lokki.

Paikalle tulevat Arkadina ja Sorin; Trigorin tarkastelee medaljonkia, Sorin puhuu Treplevin puolesta tämän äidille, pyytää rahaa, mistä Arkadina kieltäytyy.

Paikalle tulevat Treplev ja Medvedenko, jotka auttavat huimauksesta kärsivän Sorinin vuoteeseen; myös Treplev pyytää äidiltään rahaa - Sorinille; tämä kieltäytyy.

Treplev pyytää äitiään vaihtamaan kääreen päähänsä, jolloin kehittyy lämmin kohtaus äidin ja pojan välille, mutta puhe Trigorinista saa Treplevin kiskaisemaan siteen pois päästään.

Äiti ja poika solvaavat toisiaan, poika itkee ja tunnustaa, että Nina ei rakasta häntä, äiti lohduttaa, että Nina rakastuu uudelleen, kun Trigorin lähtee.

Trigorin haluaa vielä jäädä, mutta Arkadina kieltäytyy. Kun ovat lähdössä, Trigorin pyytää vapautusta heidän suhteestaan; Arkadina kyynelehtii ja anelee Trigorinin rakkautta.

Kun muut ovat poistuneet näyttämöltä, Trigorin tulee hakemaan keppiään ja tapaa Ninan, joka kertoo myös lähtevänsä Moskovaan; Trigorin ja Nina suutelevat.

IV näytös

Aikahyppäys: kaksi vuotta on kulunut, Treplev asuu ja kirjoittaa enonsa luona, saa palkkioita teksteistään; Maša ja Medvedenko ovat paikalla, Sorin on huonona.

Medvedenko haluaa lähteä kotiin, mutta Maša kieltäytyy. Mieskään ei lopulta lähde.

Polina Andrejevna pyytää Trepleviä olemaan ystävällinen Mašalle, joka aikoo muuttaa päästäkseen eroon toivottomasta rakkaudestaan.

Käy ilmi, että Arkadina on maatilalla ja mennyt Trigorinia vastaan.

Myös Dorn on paikalla hoitamassa Sorinia ja ottaa puheeksi Ninan, josta Treplev kertoo, että Nina karkasi kotoaan ja meni Trigorinin luo, sai lapsen, lapsi kuoli ja Trigorinin rakkaus jäähtyi, Nina epäonnistui näyttelijättärenä ja on nyt palannut lähelle kotiseutuaan, kaupunkiin, mutta vanhemmat eivät halua nähdä häntä.

Irina Arkadina ja Trigorin saapuvat, Trigorin kertoo Trepleville, että tällä on ihailijoita Pietarissa ja Moskovassa, mutta Trepleviä luullaan vanhemmaksi kuin tämä on.

Aletaan pelata lottopeliä.

Treplev selailee aikakauslehteä ja huomaa, että Trigorin on leikannut auki ne sivut, joissa hänen oma kertomuksensa on, mutta Treplevin kertomuksen sivut ovat leikkaamatta.

Treplev poistuu, pelaamista jatketaan, Treplevin kirjoittamista kritisoidaan, Dorn puolustaa häntä; käy ilmi, että Irina Arkadina ei ole lukenut poikansa kertomuksia.

Treplev palaa, Šamrajev muistuttaa Trigorinia, että tämä pyysi Treplevin ampuman lokin täytettynä itselleen, mutta tämä ei muista asiaa.

Seurue poistuu syömään, vain Treplev jää kirjoituspöydän ääreen; kuuluu koputusta ikkunaan, Treplev menee ulos ja palaa sisään Ninan kanssa; Nina kertoo itkien elämästään ja sanoo lähtevänsä Jeletsiin näyttelemään, Treplev tunnustaa rakkauttaan, mutta Nina valmistautuu lähtemään, kertoo menneisyydestään, sanoo olevansa lokki, tunnustaa rakastavansa edelleen Trigorinia, syleilee Trepleviä ja juoksee pois; Treplev repii käsikirjoituksensa ja heittää palaset pöydän alle, poistuu.

Muu seurue palaa ja jatkaa pelaamista, Šamrajev ottaa kaapista täytetyn lokin ja näyttää sitä Trigorinille, joka vieläkin kieltää muistavansa.

Näyttämön takaa kajahtaa laukaus, kaikki hätkähtävät.

Dorn menee katsomaan, mitä tapahtui, palaa ja sanoo eetteripullon pokahtaneen, pyytää Trigorinia viemään Irina Arkadinan pois, sillä tämän poika Kostja (Treplev) on ampunut itsensä.

Anton Tšehov, *Lokki* (1896)

Miljö ja näyttämökuva näytös näytökseltä

- 1. näytös: maaseutu; Sorinin maatila, puisto ja järvi, rannalla kotinäyttämö, tuoleja, pöytä; kesä
- 2. näytös: krokettikenttä, taustalla Sorinin talo ja järvi
- 3. näytös: ruokasali Sorinin talossa
- 4. näytös: kaksi vuotta myöhemmin Treplevin työhuone, joka on entinen Sorinin talon vierashuone; syksy



Henkilöasetelma

